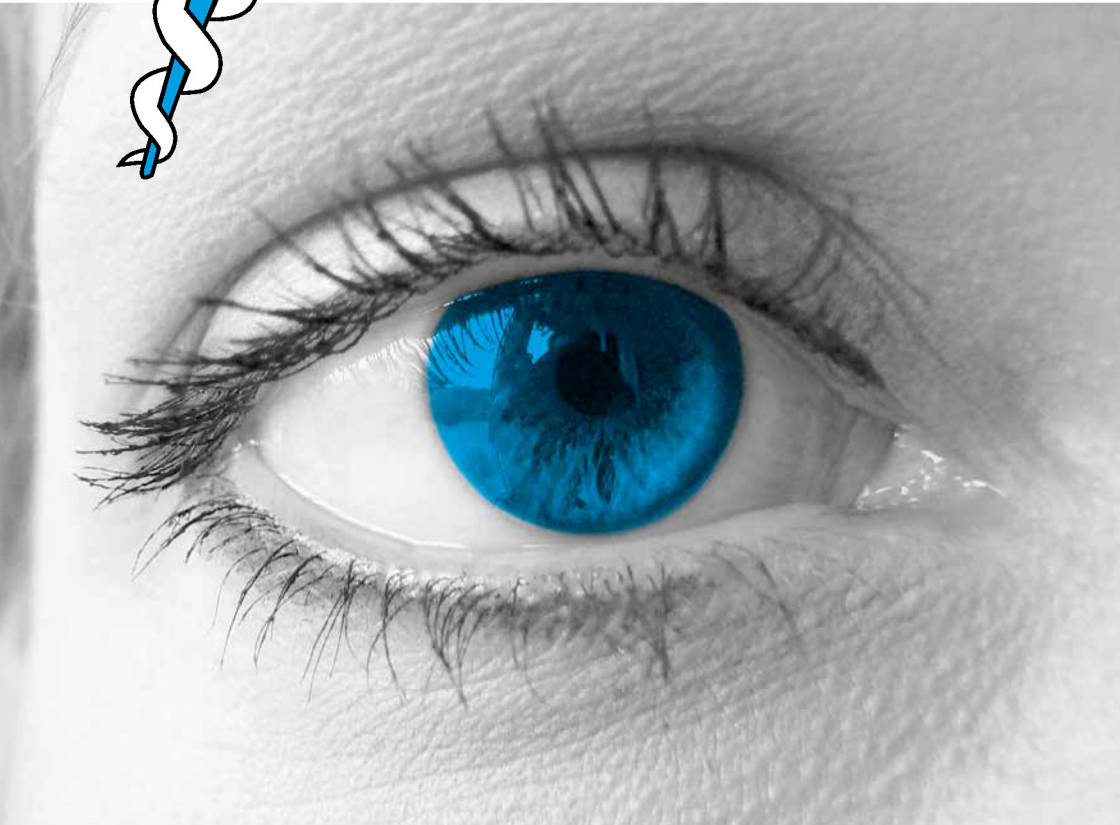

Wijs met spoedzorg

(voor ouderen)

geschreven voor
mantelzorgers en vrijwilligers

Beenklachten (acuut ontstaan)

Acuut optredende klachten van het been.

Observatie

- Hoe ziet de kleur van het been eruit ten opzichte van het andere been (rood, paars, wit)
- Zijn er nog andere verkleuringen te zien
- Glanst het been
- Geeft verzorgde pijn aan (*zie pijnscore, pag. 57*)
- Is het been gezwollen
- Wond op been
- Is verzorgde recent gevallen (*zie ook vallen, pag. 53*)
- Kan de verzorgde op het been staan

Actie

- Indien mogelijk temperatuur opnemen
- Voel beide benen (vergelijk warm / koud)
- Houdt medicijnlijst bij de hand indien aanwezig
- Bij valincident: laat verzorgde liggen (verzorgde niet verplaatsen), dek toe ter voorkoming van afkoelen, wanneer geen neklachten leg klein kussen onder het hoofd.
Blijf bij verzorgde en bel z.s.m. de huisarts of huisartsenpost
- Bij rode, paarse of witte verkleuring en / of glanzend been huisarts of huisartsenpost bellen

Bewustzijnsverlies

Afwezigheid van het bewustzijn en van de mogelijkheid om gewekt te worden.

Observatie

- Hoe lang reageert de verzorgde niet meer
- Hoe is de ademhaling (normaal, aanwezig, rochelend, snurkend, afwezig)
- Hoe is de kleur van het gezicht (bleek, grijs)
- Heeft de verzorgde nog gedronken
- Heeft de verzorgde nog geplast
- Laat de verzorgde momenteel zijn / haar urine lopen
- Zijn er trekkingen van ledematen / gezicht
- Is de verzorgde bekend met suikerziekte
- Is de verzorgde bekend met vallende ziekte (epilepsie)
- Zijn er recente veranderingen van de medicatie
- Is de verzorgde gevallen (kan ook uren geleden zijn)
- Is / was verzorgde stervende

Actie

- Houdt medicijnlijst bij de hand indien aanwezig
- Direct huisarts of huisartsenpost bellen bij bewustzijnsverlies
- Bij rode observatiepunten: bel 112

Let op

Bij stikkingsgevaar (tong zakt naar achteren, loszittend gebit): leg verzorgde in stabiele zijligging en verwijder loszittend gebit (zie ademnood, pag. 7).

Duizelig

Iedere sensatie van een gestoorde relatie tussen individu en zijn omgeving (instabiliteit ten opzichte van de omgeving).

Observatie

- Is er ook **pijn of drukkend gevoel op de borst** (*zie pijn of drukkend gevoel op de borst, pag. 43*)
- Hoe is de ademhaling
- Sinds wanneer duizelig
- Duizelig bij lopen / opstaan / draaien van het hoofd of licht in het hoofd
- Bij liggen op de rug geen klachten
- Zijn er nog andere klachten zoals:
 - Misselijk / braken
 - Dubbelzien
 - Oorsuizingen
- Is verzorgde angstig
- Tintelingen in vingers
- Droge mond
- Is verzorgde bekend met suikerziekte
- Recente verandering van medicatie

Actie

- Bij tintelingen, laat verzorgde in zakje ademen
- Wanneer geen verbetering of wanneer u het niet vertrouwt, huisarts of huisartsenpost bellen.
- Bij suikerziekte: wanneer mogelijk bloedsuiker meten, bij afwijkende waarde thuiszorg (indien in zorg) huisarts of huisartsenpost bellen
- **Bij rode observatiepunten bel 112**

Hartkloppingen

‘Overslaan’ van het hart, harde en zachte slagen wisselen elkaar af, of versnelling van het normale ritme.

Observatie

- Ook **pijn of drukkend gevoel op de borst** *(zie pijn of drukkend gevoel op de borst, pag. 43)*
- Zijn er nog andere klachten zoals:
 - Misselijk / braken
 - Transpireren
 - Duizelig
 - Gevoel van flauwvallen
 - Kortademig
 - Tintelingen in vingers / handen
 - Koorts
- Hoe lang bestaan de hartkloppingen
- Is verzorgde bekend met hartkloppingen
- Is de verzorgde extreem moe
- Is verzorgde angstig *(zie angst, pag. 9)*
- Is er een medicijn recent veranderd

Actie

- Bij tintelingen, laat verzorgde in zakje ademen
- Wanneer de hartkloppingen kortdurend zijn (paar keer “overslaan”), afwachten en op later moment contact opnemen met de huisarts
- Wanneer de hartkloppingen aanhouden, huisarts of huisartsenpost bellen
- Houdt medicijnlijst bij de hand indien aanwezig
- Bij **rode observatiepunten bel 112**

Incontinentie urine/ontlasting (acuut ontstaan)

Het onvermogen om urine of ontlasting op te houden.

Observatie

- Zijn er ook uitvalsverschijnselen (*zie uitvalsverschijnselen, pag. 51*)
- Is de verzorgde **buiten bewustzijn**
- Heeft de verzorgde kortdurend niet gereageerd
- Hoe is de ademhaling (**snurkend / zwaar**)
- Is verzorgde verward (*zie ook verwardheid, pag. 53*)
- **Spraakprobleem**
- Heeft verzorgde pijn, waar (onderbuik, rug, liezen)
- Heeft verzorgde pijn / branderig gevoel bij plassen
- Koorts
- Stinkende urine

Actie

- Houdt medicijnlijst bij de hand indien aanwezig
- Bij acute incontinentie van urine / ontlasting altijd huisarts of huisartsenpost bellen
- Bij **rode observatiepunten bel 112**

Koorts

Temperatuursverhoging, meestal versnelling pols en ademhaling en gestoorde stofwisseling, anale lichaamstemperatuur is hoger dan 38 gr. C.

Observatie

- Sinds wanneer koorts
- Is verzorgde verward (*zie ook verwardheid, pag. 53*)
- Hoe is de ademhaling (kreunend, piepend)
- Heeft verzorgde pijn, waar
- Zijn er andere klachten zoals:

- Hoesten, misselijk / braken, diarree
- Plasproblemen, stinkende urine

- Heeft de verzorgde het koud, klappertanden
- Is verzorgde bekend met deze koorts
- Is verzorgde een dialysepatiënt, hemodialyse / peritoneale- / buikdialyse (HD/PD)

Actie

- Indien mogelijk temperatuur opmeten
- Houdt medicijnlijst bij de hand indien aanwezig
- Bel de thuiszorg (indien in zorg), huisarts of huisartsenpost bij koorts / klappertanden i.c.m. verwardheid, kreunende of piepende ademhaling en / of stinkende urine
- Wanneer dialysepatiënt: observeer toegang: vena jugularis catheter (HD), shunt (HD), catheterpoort bij peritoneaal catheter (PD), op ontsteking, navraag buikpijn (PD), neem z.s.m. contact op met het dialysecentrum

N.B. Bij ouderen komt ook zeer frequent een ondertemperatuur voor. (temperatuur onder 35 gr. C verzorgde toedekken en huisarts of huisartsenpost bellen

Kortademigheid

Bemoeilijkte ademhaling.

Observatie

- Lijkt de verzorgde te **stikken**, (*zie ademnood, pag. 7*)
- Is verzorgde gevallen (*zie vallen, pag. 53*)
- **Pijn of drukkend gevoel op de borst**,
(*zie pijn of drukkend gevoel op de borst, pag. 43*)
- Reageert de verzorgde nog of **niet**
- Hoe is de ademhaling (kreunend, zuchtend, piepend)
- Hoe is de gelaatskleur (**blauw, grijs, rood**)
- Hoe is het gedrag (rustig / onrustig)
- Zijn er andere klachten zoals:
 - Misselijk / braken, pijn met ademen, transpireren, duizelig, hoesten, plasproblemen, angst, zichtbaar dikke enkels
 - Hartkloppingen (*zie hartkloppingen, pag. 29*)
- Is verzorgde bekend met kortademigheid
- Is er een medicijn recent veranderd
- Is verzorgde dialysepatiënt

Actie

- Indien mogelijk temperatuur opmeten
- Houdt medicijnlijst bij de hand indien aanwezig
- Wanneer dialysepatiënt: z.s.m. contact opnemen met dialysecentrum
- Bel bij kortademigheid de huisarts of huisartsenpost
- Bij **rode observatiepunten bel 112**

Reanimeren in 6 stappen

1. Controleer het bewustzijn

- Schud voorzichtig aan de schouders en vraag: "Gaat het?"
Geen reactie? De verzorgde is bewusteloos, blijf erbij en roep om hulp.

2. Bel direct 112 (of laat iemand bellen en zo mogelijk laat AED komen)

- Vraag om een ambulance, geef locatie aan en zet telefoon op de speaker

3. Controleer ademhaling

- Leg een hand op het voorhoofd en kantel het hoofd voorzichtig naar achteren (kinlift)
- Til de kin op met 2 vingertoppen van de andere hand
- Kijk, luister en voel maximaal 10 seconden of er een ademhaling is.

4. Start direct met 30 borstcompressies

- Zet uw handen midden op de borstkas en duw het borstbeen 5 à 6 centimeter in
- Doe dit 30 keer in een tempo van tenminste 100 keer per minuut (maximaal 120)

5. Beadem 2 keer

- Doe de kinlift, knijp de neus dicht en pas mond- op mondbeademing toe
- Beadem 1 seconde zó dat de borstkas omhoog komt, laat de verzorgde uitademen
- Beadem nog een keer
- Ga door met 30 borstcompressies en weer 2 beademingen

6. Als de AED er is

- Ontbloot de borstkas, bevestig de elektroden en start de AED
- DOE ALTIJD WAT DE AED ZEGT
- Wanneer de ambulance is gearriveerd zullen zij de reanimatie overnemen

Vallen

Observatie:

- Is het bekend hoe lang geleden de verzorgde gevallen is
- Reageert de verzorgde nog of **niet** *(zo niet, zie bewustzijnsverlies, pag. 13)*
- Weet de verzorgde waarom hij / zij gevallen is (gestruikeld, plotseling niet lekker, et cetera)
- Heeft de verzorgde suikerziekte
- Is de verzorgde bekend met vallende ziekte (epilepsie)
- Heeft de verzorgde pijn, waar
- Is er een zichtbare wond **en veel bloed**
- Denkt de verzorgde zelf op te kunnen staan
- Is er een **zichtbare standsafwijking van armen / benen**
- Is er een medicijn recent veranderd

Actie:

- Bij suikerziekte: wanneer mogelijk bloedsuiker meten, bij afwijkende waarde thuiszorg (indien in zorg) huisarts of huisartsenpost bellen
- Bij vallende ziekte: laat verzorgde rustig bijkomen
- Bij flauwvallen, verzorgde is weer aanspreekbaar: rustig bij laten komen, even laten zitten *(zie ook flauwvallen, pag. 27)*
- Wanneer verzorgde niet zelf op kan staan, niet met verzorgde gaan slepen maar hulp inschakelen (thuiszorg (indien in zorg), huisarts of huisartsenpost bellen
- Bij kleine wond huisarts of huisartsenpost bellen
- Bij recente medicijnverandering, contact opnemen met huisarts of huisartsenpost
- Bij **rode observatiepunten bel 112**

Pijn score

10 *Ondraaglijk, ergste pijn ooit*

7 - 9 *Hevige pijn*

4 - 6 *Matige pijn*

1 - 3 *Weinig pijn*

0 *Geen pijn*

Wijs met spoedzorg (voor ouderen)

Dit boek helpt de juiste informatie bij de hand te hebben op het moment van een spoedzorgvraag en biedt een leidraad voor de meest voorkomende vormen van spoedzorg voor ouderen. Situaties worden omschreven met daarbij de observaties en de eventuele acties die daarop moeten volgen.

Bovendien is achterin het boekje een verwijzer te vinden met daarin de gevraagde basisgegevens die u bij de hand moet hebben wanneer u contact opneemt met een zorgverlener. Dit boek is tot stand gekomen n.a.v. de vraag van verzorgenden /verpleegkundigen om de communicatie met mantelzorgers en vrijwilligers te verbeteren en daarmee de kwaliteit van zorg te optimaliseren. In de hedendaagse participatiemaatschappij is de roep om zelfredzaamheid van ouderen en hun mantelzorgers/vrijwilligers groeiende.

In 2008 verscheen mijn eerste boekje **Wijs met spoedzorg**, geschreven voor verzorgenden / verpleegkundigen, werkzaam in de thuiszorg, verpleeg- of verzorgingshuis.

Als initiatiefneemster heb ik meer dan 30 jaar ervaring in de zorg als A-verpleegkundige in de wijk, met name ouderen, het ziekenhuis, de kraam, terminale thuiszorg, zorgcentrale, huisartsenpost, huisartsenpraktijk en dialyse.

Ik hoop, dat u, als mantelzorger en vrijwilliger, deze verwijzer ervaart als een steuntje in de rug zodat de communicatie tussen u en de zorg goed verloopt.

*Astrid de Bruin-
van de Logt*

Het boekje
(bestemd voor de medische doelgroep)
is bestelbaar via de site:
www.wijsmetspoedzorg.nl

9 789082 576009 >